

Poslijediplomski doktorski studij predmoderne povijesti, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

i

HRZZ projekt „Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću,“ (IP-2018-01-2539)

organiziraju

6. ZNANSTVENI KOLOKVIJ IZ SERIJE “MODELI I ISKUSTVA INTELEKTUALNOG TRANSFERA U RAZDOBLJU (PROTO)MODERNIZACIJE” POD NAZIVOM

ŠTO JE NOVO U RANOMODERNOJ POVIJESTI HABSBUŠKE MONARHIJE ?

Koji su pristupi istraživanju žena i rodnih uloga u ranomodernoj povijesti i kako tome pomaže istraživanje tekstualnih praksi? Kako se Habsburška Monarhija uklapa u istraživanje atlantskoga svijeta? Kako globalnu povijest utkati u lokalne studije slučaja? Kako istraživati koncept prosvjetiteljstva u katoličkom kontekstu i kako tome pomaže koncept cirkulacije znanja? Koja je razlika između transnacionalnog i nacionalnog historiografskog pristupa? Ovim i drugim pitanjima bavit će se troje izlagača i praktičara „nove“ ranomoderne povijesti Habsburške Monarhije predstavljajući konceptualizaciju svojih istraživanja na primjeru arhivskih i drugih izvora.

Dvorana D4, Filozofski fakultet u Zagrebu

subota, 17. rujna 2022.

10-12 h

Izlaganja:

VERONIKA ČAPSKA (KARLOVO SVEUČILIŠTE, PRAG), *Textual practices and collaborative agency in Central Europe in the Eighteenth Century*

JONATHAN SINGERTON (SVEUČILIŠTE INNSBRUCK), *Towards Global Histories of the Habsburg Lands, ca. 1500-1900*

TEODORA SHEK BRNARDIĆ (HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST, ZAGREB), *Što je to katoličko prosvjetiteljstvo? Pristupi istraživanju na primjeru zagrebačkog kanonika Baltazara Adama Krčelića*

Tekstualne prakse i kolaborativno djelovanje u Srednjoj Europi

Veronika Čapska (Karlovo sveučilište, Prag)

U izlaganju će dr. sc. Čapska na primjeru svojeg istraživanja pismene kulture čeških plemkinja u 18. stoljeću govoriti o konceptu tekstualnih praksi poput prevođenja, lektoriranja i uređivanja teksta koji su od velike važnosti u njezinom radu i koji vidi kao alternativu konceptu književnosti/intelektualne povijesti. Pozabavit će se njegovim rodnim aspektima i također nedavnim rekonceptualizacijama koncepta djelovanja (*agency*). Razradit će kako se povijest prevođenja isprepliće s transkulturalnim studijima.

U svom primjeru dr. sc. Čapska tretira prosvjetiteljstvo kao skup sociokulturnih praksi i obrazovni projekt usmjeren prema ljudima na marginama društva. Plemkinje Maria Eleonora Sporck i Anna Katharina Sweerts-Sporck u mladosti su se bavile prevođenjem knjiga s francuskog na njemački jezik za uredničke projekte svog oca. Franz Anton Sporck bio je zainteresiran za međukonfesionalno kršćanstvo i svojim je kćerima davao prevoditi djela protestantskih propovjednika. Ideal "istinskog kršćanstva" bio je važna značajka muškaraca i žena koji su vjerovali u postkonfesionalno nastojanje da se odmaknu od formalizirane religije prema prakticiranju pobožnosti i vrline. Promjena perspektive i pomak interesa od koncepta književnosti prema tekstualnoj produkciji kao zajedničkoj društvenoj i kulturnoj praksi omogućuje istraživanje uloge žena kao svestranih, entuzijastičnih i vrlo vještih praktičarki riječi.

Lit.

Maria Eleonora Sporck (1687–1717) and Anna Katharina Swéerts-Sporck (1689–1754): Practitioners and Promoters of the Word at the Edge of the Enlightenment (Chapter 10). In: Ulrich L. Lehner (ed.), *Women, Enlightenment and Catholicism. A Transnational Biographical History*. London – New York: Routledge 2017, pp. 132–148.

Dodatno:

Cultural Transfers by Means of Translation. Bohemian Lands as a Space of Translation Flows During the Seventeenth and Eighteenth Centuries. In: Veronika Čapská et al. (eds.), *Processes of Cultural Exchange in Central Europe, 1200–1800*. Opava: European Social Fund / Slezská Univerzita v Opavě, 2014, pp. 77–127. (open access)

Veronika Čapska viša je znanstvena suradnica na Institutu za filozofiju (Odjel za Komenijevske studije i ranomodernu intelektualnu povijest) Češke akademije znanosti. Kao izvanredna profesorica mentorira studente na Fakultetu humanističkih znanosti Karlovog sveučilišta u Pragu mentorira . Bila je gostujući suradnik na Europskom sveučilišnom institutu u Firenci 2012. i 2014. te gostujući suradnik na Trinity Hallu Sveučilišta u Cambridgeu 2018.-2019. U svojim istraživanjima fokusirana je na transkulturalnu povijest ranog novog vijeka, povijest migracija i dijaspore, razmjenu darova, korespondencijske mreže, povijest prevođenja, povijest žena i rodova te na teoriju povijesti. Puno je objavljivala na engleskom, njemačkom i

češkom jeziku. Njezini dosadašnji projekti uključuju dvije istraživačke monografije, kritičko izdanje njemačkog dnevnika šleske plemkinje Gabriele Sobkove od Kornice (1773.-1808.) i zbornik *Processes of Cultural Exchange in Central Europe, 1200–1800*.

Prema globalnoj povijesti habsburških zemalja, o. 1500-1900

Jonathan Singerton (sveučilište u Innsbrucku)

Što znači baviti se globalnom poviješću iz perspektive habsburške Europe; integrirati regiju koja se prečesto ocrnjuje u svjetskoj viziji imperijalnih sila, transnacionalnih susreta i međukulturalnih struja? Koji se izvori mogu smatrati prikladnima za takve povijesne pothvate i koje se norme mogu dovesti u pitanje umetanjem jedne od velikih europskih vladajućih dinastija u narative prekomorskih zemalja i trgovačkog nadmetanja diljem svijeta?

Tijekom prezentacije dr. sc. Singerton iznijet će svoja razmišljanja o ovim pitanjima koja se temelje posebno na njegovoj odlučnosti da habsburšku povijest dovede u prikladnije globalno okruženje i, općenit, da iskoristi prednosti nedavnih povijesnih trendova prema razmatranjima globalnih i lokalnih prostora, pa čak i onih između, tzv. 'glokalnih' prostora. Habsburška Monarhija postojala je kao kompozitni politički entitet kojim je vladala ujedinjujuća dinastijska kuća u srcu europskog kontinenta s ograncima koji su se u raznim momentima protezali u Nizozemskoj, većim dijelom Apeninskog poluotoka, duž Jadrana i u južnoj Njemačkoj s prekomorskim teritorijima u današnjem Bengal, Kini, Gujaratu, Madagaskaru, Mozambiku, Sudanu i Jemenu.

Stoljećima je razmjena dobara i ideja tekla između habsburških teritorija i stranih zemalja na globalnoj razini. Tijekom stoljeća habsburški su podanici sudjelovali u kolonizaciji Amerike, istraživanju Azije, pokoravanju Afrike i istraživanju prirodnog svijeta od planina Tibeta do dubina Sredozemlja, od polarnih krajeva do prašuma Amazone. Sama dinastija Habsburg pripadala je gotovo svim kraljevskim kućama u Europi i među svoje članove ubrajala je dva imperijalna vladara u Americama, štitila je Svetu Zemlju i podržavala je vjerske i znanstvene misije diljem zemaljske kugle.

Habsburšku Monarhiju naseljavali su stranci iz cijelog svijeta. Španjolski dvorjani poticali su oponašanje zapadnih trgovačkih sila, putnici s pričama iz dalekih zemalja zabavljali su podjednako i vladare i podanike, a umjetnici svih vrsta tumačili su svijet habsburškim državljanima. Habsburška povijest ostaje zrela za daljnja proučavanja na globalnoj razini. Veliki narativi o dinastiji Habsburg i njezinim zemljama u Srednjoj Europi imaju tendenciju zamaglivanja i previđanja ovih bogatih veza između Habsburške Monarhije i ostatka svijeta. Unatoč bogato isprepletenoj globalnoj prošlosti, takvi aspekti habsburške povijesti ostali su skriveni i odvojeni jedni od drugih te kao rezultat odvojeni od glavnih narativa o Habsburškoj Monarhiji. U prezentaciji će se predstaviti materijalni dokazi protiv ovih prevladavajućih narativa i smjestiti habsburšku povijest u širi konceptualni okvir.

Lit.

Jonathan Singerton, „An Austrian Atlantic: The Habsburg Monarchy and the Atlantic world in the Eighteenth century“, *Atlantic studies*, (2022), str. 132–148.

_____. „Introduction,“ u: *The American Revolution and the Habsburg Monarchy*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2021, str. 23-54. (open access)

Dodatno:

Markéta Křížová and Jitka Malečková, „Central Europe and the 'Non-European Others': A Conceptual Framework,“ u: Markéta Křížová and Jitka Malečková (ur.), *Central Europe and*

the Non-European World in the Long 19th Century, Berlin: Frank & Timme, 2022, str. 11-32. (open access)

William O'Reilly, „Global, Regional and Small Spaces in Eighteenth-Century Habsburg Europe,“ *Geschichte und Region - Storia e Regione*, 30, 1 (2020), str. 201-211.

Jonathan Singerton

Porijeklom Velšanin, dr. sc. Singerton diplomirao je povijest i germanistiku na Sveučilištu u Birminghamu. Od početka ga je fascinirala bogata kultura i povijest Habsburške Monarhije, a za transatlantsku komponentu njezine povijesti specijalizirao se tijekom magistarskog studija amerikanistike na Sveučilištu u Edinburghu. Magisterij pod nazivom „A Story of Benign Neglect? Relations Between America and Austria, 1776-1778“ dobio je 2014. godine nagradu za američku povijest „James V. Crompton Prize“. Doktorski studij nastavio je također na Sveučilištu u Edinburghu, gdje je i doktorirao 2018. godine s doktoratom pod naslovom *Empires on the Edge – The Habsburg Monarchy and the American Revolution 1776-1789*. Tijekom doktorata istraživao je s obje strane Atlantika. Bio je, između ostalih, stipendist Zaklade Dietrich W. Botstiber i Austrijskog saveznog ministarstva za znanstvena istraživanja. Godinu 2017. proveo je kao stipendist Ernsta Macha na Institutu za habsburške studije Austrijske akademije znanosti u Beču. Za doktorski rad dobio je više nagrada kao što su nagrada Peter Parish za američku povijest Britanskog udruženja američkih studija (2016.), doktorsku nagradu Jeremiah Dalziel iz britanske povijesti (2018.) i nagradu James Crompton za američku povijest (2014.) Sveučilišta u Edinburghu kao i nagradu Otto Harpner Anglo-austrijskog društva (2013). Rezultate svoga rada objavio je u nekoliko časopisa, a bio je urednik i svezaka na njemačkom i engleskom jeziku. Uz fokus na učinke američke revolucije u habsburškim zemljama, radio je uz svoj doktorat i na drugim projektima, u rasponu od neobičnog života Marije von Born do utjecaja Leopoldinskog društva u Americi tijekom devetnaestog stoljeća. Nakon obrane doktorata, bio je kratkoročni suradnik u Hagley Research Library u Wilmingtonu, Delaware (ljetu 2018.) i stipendist Richarda Plaschke na Institutu za habsburške studije (2018.-2019.), gdje je proširio istraživanje za svoju prvu knjigu *The American Revolution and the Habsburg Monarchy* (objavljena 2021.) U lipnju 2019. pridružio se projektu „Changing Social Representations of Political Order ca. 1800 – Governmental Concepts in the Correspondence of Maria Carolina of Naples-Sicily“ pod vodstvom prof. Ellinor Forster, Giovannija Merole i Anne-Sophie Denoue na Sveučilištu u Innsbrucku. Kao znanstveni suradnik izrađuje digitalno izdanje korespondencije kraljice Marije Karoline od Napulja i Sicilije, kodira epistolarni korpus, vrši kvantitativnu i kvalitativnu analizu te objavljuje rezultate projekta. U lipnju 2021. postao je predavač/docent na Sveučilištu u Innsbrucku. Predaje globalnu i komparativnu povijest Srednje Europe od ranog novog vijeka do devetnaestog stoljeća.

Što je to katoličko prosvjetiteljstvo? Pristupi istraživanju na primjeru zagrebačkog kanonika Baltazara Adama Krčelića

Teodora Shek Brnardić (Hrvatski institut za povijest, Zagreb)

U izlaganju će dr. sc. Shek Brnardić razmotriti koncepte za istraživanje katoličkoga prosvjetiteljstva i općenito ranonovovjekovnoga katolicizma na primjeru knjige *Svijet Baltazara Adama Krčelića. Obrazovanje na razmeđu tridentskoga katolicizma i katoličkoga prosvjetiteljstva* (2009). Napravit će se i osvrt na korisnost koncepta “cirkulacija znanja” u istraživanju prosvjetiteljstva na europskoj periferiji.

Teodora Shek Brnardić rođena je 1971. u Zagrebu, gdje je diplomirala klasične jezike (1994) i magistrirala povijest (1999) na Filozofskom fakultetu. Nakon toga, završila je doktorske studije na Srednjoeuropskom sveučilištu u Budimpešti, obranivši 2004. godine doktorat na temu *Enlightened Officer at Work: The Educational Projects of the Bohemian Count Francis Joseph Kinsky (1739-1805)* kojim je osvojila nagradu za treći najbolji doktorat u godini 2004./05. Tijekom studija specijalizirala se za istraživanje prosvjetiteljstva i dobila je istraživačke stipendije u Grazu, Beču, Göttingenu, Edinburghu, Pragu i Budimpešti. Nastojeći proširiti svoje profesionalne vještine pohađala je nekoliko radionica, uključujući Medijevističku radionicu u Dubrovniku, radionicu digitalne humanistike u Haagu i nekoliko radionica za projektni menadžment. Suradivala je na nekoliko nacionalnih i međunarodnih projekata: *Hrvati u Beču (1790-1918)* (Savezno ministarstvo znanosti Republike Austrije); *Hrvatska latinistička historiografija* i *Vojna krajina: građa i studije* (Hrvatski institut za povijest); *Nikola Škrlec Lomnički (1729-1799)* (Pravni fakultet u Zagrebu), *The Intellectual History of Patriotism in East-Central Europe in the Early-Modern Period* (Central European University). Bila je nacionalna koordinatorica projekta iz programa *Obzor 2020 Cultural Opposition: Understanding the Cultural Heritage of Dissent in the Former Socialist Countries* (2016-2019). koji je osvojio nagradu „Vjekoslav Klaić“ za popularizaciju znanosti. Od 1994. godine zaposlena je u Hrvatskom institutu za povijest (trenutno je na radnome mjestu višeg znanstvenog suradnika). Predavala je na nekoliko kolegija, uglavnom vezanih za ranonovovjekovni latinski jezik na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, Pravnom i Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Dr. Shek Brnardić autorica je monografije *Svijet Baltazara Adama Krčelića. Obrazovanje na razmeđu tridentskoga katolicizma i katoličkoga prosvjetiteljstva* (2009). Objavila je veći broj znanstvenih radova na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku u hrvatskim i inozemnim časopisima. Njezin je znanstveni interes usmjeren na intelektualnu historiju i kulturne transfere u razdoblju prosvjetiteljstva. S temama vezanima za fenomen prosvjetiteljstva redovito sudjeluje na konferencijama, kongresima i radionicama u Hrvatskoj i inozemstvu.

U sklopu HRZZ projekta *Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću* (EuKor) proučava intelektualnu i kulturnu povijest transfera različitih ideja, a napose prosvjetiteljstvo na periferiji (u Hrvatskoj) kao europski fenomen. Istraživala je i povijest isusovaca te manifestacije Napoleonova kulturnoga imperijalizma i oblikovanja političke kulture u hrvatskim zemljama.

Lit.

Teodora Shek Brnardić, „Primjena praktičnoga znanja — imperativ “države blagostanja” u ranom novom vijeku,“ u: idem, *Svijet Baltazara Adama Krčelića- Obrazovanje na razmeđu*

tridentskoga katolicizma i katoličkoga prosvjetiteljstva. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009, str. 23-54.

Dodatno:

Johan Östling et al., „The history of knowledge and the circulation of knowledge. An introduction,“ u: Johan Östling et al. (ed.), *Circulation of Knowledge: Explorations in the History of Knowledge*. Nordic Academic Press, 2018, str. 9-33. (open access)